

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 8
2023

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 8

Рівне, 2023

4. Тест на виявлення виснаження від стресу. URL: <https://trevog-bolshe.net/blog/test-na-vyyavlennya-vysnazhennya-vid-stresu/> (дата звернення: 29.09.2023).
5. Тест на посттравматичний стресовий розлад (ПТСР). URL: <https://trevog-bolshe.net/blog/test-na-posttravmatychnyj-stresovyj-rozlad-ptsr/> (дата звернення: 29.09.2023).
6. Bandura A. *Self-efficacy: Toward to unifying theory of behavioral change*. Psychological review. 1977. Vol. 84, no 2. P. 191-215.
7. Bandura A. *Social foundations of thought and action : A social cognitive theory*. NJ : Prentice-Hall, 1986. 617 p.
8. Schwarzer R., Jerusalem M. *Generalized Self-Efficacy scale* / ed. by J. Weinman, S. Wright, M. Johnston. Windsor, 1995. P. 35-37.

УДК 316.32-057.87

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ САМООЦІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

*Лицюк Анастасія, здобувач ОС «магістр»,
спеціальності 053 «Психологія», 2 курс, РДГУ*

Науковий керівник: Ставицька О.Г., канд. психол.наук, доцент

Постановка проблеми. Дослідження поняття «самооцінка», залишається актуальним для багатьох дослідників, оскільки дане поняття впливає на рівень та якість життя людини. Зазвичай, особистість, яка хоче розвиватися та змінювати власні негативні переконання, починає досліджувати рівень самосприйняття, самоцінності та впевненості в собі. Дане питання варто досліджувати саме у підлітковому віці, адже це важливий період, в якому відбуваються інтенсивні емоційні та соціальні зміни. В цей період формується самоусвідомлення та самооцінка, що робить цей час важливим для подальшого розвитку особистості. Тенденція до саморозвитку набирає обертів, тому що суспільство розуміє, що для свідомого та щасливого життя, необхідно активно працювати над собою, вивчати свої сильні та слабкі сторони. В першу чергу, для подолання негативних установок, необхідно дослідити їх походження та фактори впливу.

Питання розвитку самооцінки в підлітковому віці, як важливого аспекту формування зрілої особистості, досліджували: Е. Еріксон, він визначав важливі стадії розвитку особистості, зокрема формування самооцінки в даному віковому періоді; Ж. Піаже вивчав розвиток когнітивних процесів у підлітковому віці. Поняття самооцінки вивчали деякі вітчизняні вчені, а саме: А. Адлер, У. Джемс, А. Маслоу, Б. Скінер, Д. Уотсон та інші. Вітчизняний психолог Леонід Венгер, присвятив свої дослідження психології розвитку та зростання. Він дослідив особливості розвитку процесів самооцінки в різні вікові періоди, включаючи підлітковий вік.

Мета дослідження. Визначити особливості розвитку та формування самооцінки у підлітковому віці.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Підлітковий вік характеризується розвитком процесу самоідентифікації, що супроводжується усвідомленням власної унікальності та включає в себе розвиток понять про власні здібності, цінності та місце в суспільстві. Низький рівень самооцінки може впливати на психічне здоров'я особистості, що супроводжується негативним емоційним станом та розвитком психологічних проблем і стресових ситуацій. Здатність адаптуватися до соціального середовища та взаємодіяти з оточуючими залежить від рівня самооцінки. Підліток, який впевнено оцінює себе, може краще взаємодіяти з іншими та більш успішно адаптуватися до змін. У даному віковому періоді, розглядається питання вибору майбутньої професії та формуванню особистісних цілей. Висока самооцінка, впливає на здатність швидко досягати поставлених задач та розвивати професійні та особистісні навички.

Самооцінка достатньо сильно впливає на особистість, її поведінку, активність та міжособистісні стосунки. Самоставлення індивіда значно покращується, під впливом позитивної самооцінки, що формує поведінку та діяльність. Поняття самооцінки, її процес

формування, структурні елементи та особливості розвитку, завжди привертала увагу дослідників, вони визначали як даний елемент взаємодіє з іншими аспектами особистості [4, с. 70-73].

Формування самооцінки в підлітковому віці представляє собою важливий етап розвитку, оскільки в цей період відбувається інтенсивне становлення ідентичності, власних цінностей і внутрішньої самосвідомості. Підлітковий вік, який зазвичай охоплює від 12 до 18 років, характеризується значущими фізіологічними, соціальними та психологічними змінами, які впливають на формування і сприйняття самооцінки.

Фізіологічні зміни, які відбуваються в підлітковому організмі, грають ключову роль у формуванні самооцінки. Цей період характеризується рядом фізіологічних змін, що можуть суттєво впливати на сприйняття власного тіла і, відповідно, на психологічний стан підлітка. У підлітковому віці спостерігається інтенсивний фізичний ріст, розвиток м'язово-скелетної системи та формування статевих ознак. Ці зміни можуть викликати певні труднощі у підлітка, оскільки він стикається з новими пропорціями тіла, можливими незручностями та не сформованістю. Зміни у фізичному вигляді можуть впливати на самосприйняття підлітка. Він може бути більш уважним до свого зовнішнього вигляду, спостерігаючи за розвитком власного обличчя, фігури, волосся, шкіри та інших фізичних аспектів. Неадекватна самооцінка може виникнути через порівняння з ідеалами краси, що пропонуються ЗМІ чи соціальними мережами. Розвиток м'язово-скелетної системи визначає фізичні можливості підлітка. Деякі можуть знайти задоволення в спорті та фізичних вправах, що позитивно впливає на їхнє самопочуття та самооцінку. Інші можуть відчувати дефіцит у фізичних здібностях, що може стати джерелом стресу.

Даний вік, також визначається інтенсивним пошуком власної ідентичності та формуванням самосвідомості. Цей період характеризується численними етапами, в яких підлітки активно вивчають себе та своє місце у світі. Хлопці та дівчата відкривають для себе нові інтереси, розглядають різні соціальні ролі та визначають власні цінності. Цей процес стимулює їхні внутрішні механізми самовизначення. Оточуюче середовище, включаючи сім'ю та ровесників, грає важливу роль у формуванні ідентичності. Спілкування з батьками допомагає встановити баланс між незалежністю та приналежністю. Відносини з ровесниками дозволяють підліткам експериментувати зі своєю роллю у групі та визначити, з ким вони хочуть спілкуватися та ідентифікуватися.

Важливою частиною підліткового розвитку є криза ідентичності. Згідно з теорією Еріксона, підлітки переживають конфлікт між формуванням стійкої ідентичності та можливістю потрапити в рольову конфузю. Цей процес визначає те, наскільки підліток чітко розуміє себе та своє місце у світі. Культурні стандарти та гендерні ролі впливають на статеву ідентичність підлітка. Здатність розуміти і визначати власну статеву ідентичність є важливою частиною формування даного процесу. Культурні очікування та соціальний контекст визначають, як підліток сприймає себе у відношенні до своєї статі та оточуючого світу.

Особистісні цінності визначаються в ході пошуку значущості життя. Підлітки формують свої власні цінності та переконання, відокремлюючись від впливу сім'ї чи суспільства. Цей процес допомагає їм визначити, що є для них справжньою важливістю. Розуміння та підтримка цього складного процесу розвитку ідентичності в підлітковому віці є ключовим для створення сприятливого середовища, в якому молодь може визначити себе, зрости та розвиватися. Соціальне оточення впливає на формування особистості підлітка, граючи ключову роль у його психологічному та емоційному розвитку. Сімейне середовище визначає моральні цінності та етичні переконання через взаємодію та виховання батьків. Спілкування з ровесниками визначає соціальні навички та формує групову ідентичність. Шкільне середовище впливає на академічний успіх та розвиток самооцінки через відносини з учителями та оточенням [2, с. 84].

Масові медіа та соціальні мережі вводять ідеали краси та соціальні стандарти, впливаючи на сприйняття власного зовнішнього вигляду та самооцінку. Взаємодія з різними соціальними групами, включаючи релігійні, етнічні та культурні впливи, допомагає

підліткам розширити свій світогляд та розуміння себе у різних контекстах. Ці аспекти соціального оточення взаємодіють, формуючи унікальну соціальну ідентичність підлітка. Розуміння впливу цих факторів є важливим для створення підтримуючого середовища, де підліток може розвиватися та стабільно визначати своє "Я".

Самооцінка грає значущу роль в підлітковому віці, особливо у контексті досягнень та провалів, формуючи внутрішню картину свого "Я". Успіхи створюють психологічний комфорт, допомагаючи підліткам почувати себе компетентними та цінними.

Позитивні досягнення можуть призводити до соціального визнання, впливаючи на соціальну самооцінку та взаємодію з оточуючими. З іншого боку, провали можуть викликати стрес та розчарування. Важливо враховувати, що провал є невід'ємною частиною життя та може служити цінним досвідом. Реакція на провал має ключове значення. Якщо підліток вмие взаємодіяти з негативними емоціями та вивчати нові стратегії, це сприяє формуванню реакції на виклики та розвитку навичок виправлення помилок [3, с. 86-92].

Центральною є не лише самооцінка, а й реалістичне уявлення про себе. Важливо, щоб оцінка була об'єктивною та базувалася на реальних досягненнях. Внутрішня мотивація є ключем до позитивної самооцінки, сприяючи стійкому психічному здоров'ю та самосвідомості. Важливо надавати підтримку та допомагати підліткам розуміти, що як успіхи, так і провали - це частка життя. Вони визначають індивідуальний шлях до самореалізації та особистісного росту [1, с. 379-381].

Стабільне самопочуття та здатність розрізняти та ефективно виражати свої почуття допомагає в самовизначенні, формуючи основу позитивної самоідентифікації. Емоції грають ключову роль у соціальних відносинах. Сприйняття власних емоцій дозволяє підліткам ефективно взаємодіяти з оточенням, встановлюючи та утримуючи стосунки з ровесниками, родиною та шкільним оточенням.

Підлітковий період - це час інтенсивного емоційного розвитку, де емоції та самопочуття грають важливу роль у формуванні особистості. На першому етапі, підлітки вчаться розпізнавати та розуміти свої емоції, що сприяє формуванню емоційного інтелекту. Це навчає їх взаємодіяти зі світом та будувати емоційні відносини. Емоції впливають на прийняття рішень - підлітки, які вмюють ефективно керувати своїми емоціями, здатні краще аналізувати ситуації та робити обдумані рішення [5, с. 203].

Створення емоційно безпечного середовища є ключем до психічного здоров'я підлітків, де вони можуть вільно виражати свої емоції, відчуваючи підтримку та розуміння. Емоції також впливають на навчання та креативність. Позитивні емоції можуть підтримувати більш ефективне навчання, тоді як негативні можуть створювати труднощі та викликати стрес.

Висновки. В підлітковому віці спостерігається інтенсивний пошук власної ідентичності та формування самосвідомості, що визначається активним дослідженням себе та свого місця у світі. Підлітки відкривають нові інтереси, визначають свої цінності та експериментують зі своєю роллю у суспільстві. Ключовою частиною цього процесу є криза ідентичності, де підлітки шукають стійку самоідентифікацію та визначення свого місця у світі. Соціальне оточення, включаючи сім'ю, ровесників та медіа, впливає на цей процес, формуючи соціальну ідентичність підлітка. Важливою роллю в цьому відіграє самооцінка, яка впливає на психічне здоров'я та соціальні відносини.

Успіхи та провали є невід'ємною частиною життя, важливою є внутрішня мотивація та підтримка в формуванні позитивного уявлення про себе. Стабільне самопочуття та розуміння власних емоцій, допомагають в підлітковому розвитку, сприяючи стійкому психічному здоров'ю та самосвідомості.

Список використаних джерел

1. Зінченко С.В., Швець І.В., Швець Р.В., Леоненко Д.О. Вплив самооцінки на успішність в житті. *Learning the latest theories and methods*. 2023. № 9. С. 379-381.
2. Кулаковська Р.Р. Особливості формування адекватної самооцінки у підлітковому віці. 2022. С. 84

3. Михайлишин У. Б. Вплив самооцінки на конфліктну поведінку підлітків. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія*. 2021. №3 – С. 86-92
4. Прокопенко Т. Теоретичні підходи до визначення поняття «самооцінка» в психолого-педагогічних дослідженнях. *Магістерський науковий вісник*. 2022. № 38. С. 70-73.
5. Токарева Н.М., Шамне А.В. Основи вікової психології: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг, ТОВ «НВП «Інтерсервіс», 2013. С. 203

УДК 159.98:376-056.264

**ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ
ФОНЕТИКО-ФОНЕМАТИЧНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ**

*Малець Катерина, здобувач ОС «магістр»,
спеціальності «Дошкільна освіта», 1 курс, РДГУ
Широких Анастасія Олегівна, доктор філософії
спеціальності 053 «Психологія», доцент кафедри вікової та
педагогічної психології РДГУ*

На сучасному етапі розвитку суспільства проблема психологічних наслідків екстремальних ситуацій, міждержавних, міжнаціональних, міжетнічних конфліктів і локальних воєн викликає серйозну заклопотаність. Це обумовлено тим, мирні жителі, які проживають на територіях збройних конфліктів, так чи інакше психологічно залучені в екстремальні ситуації, і певним чином реагують на них. Особливо впливу піддаються діти, у яких спостерігаються різні порушення в особистісній сфері, емоційно-вольовій, пізнавальній, комунікативній та інших. У нашому дослідженні ми зупинилися на розгляді мовленнєвої сфери, а саме – на корекційному аспекті фонетико-фонематичного недорозвинення мови.

Мета дослідження – розглянути корекційні ігрові методи мовлення для дітей із фонетико-фонематичним недорозвиненням мови.

Основний виклад матеріалу. Вищі психічні функції формуються паралельно з мовленнєвим розвитком і залежать від рівня його сформованості. Сьогодні спостерігається тенденція до збільшення кількості дітей дошкільного віку з порушеннями мовленнєвого розвитку. Детермінантами її визначаються збільшення стресів та психологічних травм, які наносить війна. Невиразне мовлення перешкоджає взаєминам дитини з оточуючим світом. До старшого дошкільного віку, а іноді й раніше, діти з мовленнєвими порушеннями починають усвідомлювати свої дефекти і можуть стати мовчазними, дратівливими та сором'язливими.

Несформованість фонетичної та фонематичної сторін мови – ффнм – означає нездатність дитини до визначення на слух правильних звуків. У дитини з ффнм така проблема проявляється в тому, що звуки вимовляються неправильно, виникає дефект оглушення або одзвінчення, замінюються тверді – на м'які, пропускаються або переставляються букви в словах. При цьому дитина не помічає допущених помилок, так як просто «не чує» різниці. Найтипівішими є заміни звуків на більш прості за місцем і способом артикуляції (наприклад, р замінюється на л або в) при цьому дитина той самий звук може замінювати різними звуками: «лука» — рука, «ковова» — корова тощо. В низці випадків дитина може правильно вимовляти ізольований (окремих) звук, а в самостійному мовленні замінювати, спотворювати його. Кількість порушених звуків у дитини з ффн може бути досить значною – до 16—20. Поряд з порушеною звуковимовою у дітей з фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення (ффнм) спостерігаються помилки в складовій структурі слова. Наприклад: «каркадил» – крокодил, «батуретка» – табуретка, «тартошка» – картопля тощо. За визначенням ю. Рібцун, діти із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення – це діти з ринолалією, дизартрією, дислалією акустико-фонематичної й артикуляторно-фонематичної форми [2,3].

ЗМІСТ**Частина 1.****ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНИЙ КОНТЕНТ МОЛОДІЖНИХ ПОШУКІВ**

Андрюшина Світлана Взаємодія закладу дошкільної освіти і сім'я як необхідна умова гендерного виховання дітей дошкільного віку	3
Волощук Вікторія Дидактична гра як засіб формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку	5
Волощук Вікторія Педагогічні умови формування розумових здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичної гри	7
Гарбарчук Діана Підготовка дитини до навчання у школі як предмет наукового дослідження	10
Гвалдене Лариса Соціально-психологічний клімат у трудовому колективі.....	13
Горшковська Лілія Психологічні аспекти діяльності рекрутера ІТ сфери.....	15
Гузик Оксана, Широких Анастасія Організації корекційної роботи з дітьми із затримкою мовленнєвого розвитку	18
Дацюк Юлія Я-концепція підлітків патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільної освіти.....	21
Давидчук Олена Психологічні особливості врегулювання професійних конфліктів у діяльності психолога закладу дошкільної освіти.....	23
Дацюк Юлія Патріотичне виховання дітей старшого дошкільного віку як актуальне завдання дошкільного віку	26
Дем'янюк Вікторія Організаційно-методичні засади психодіагностики особливостей формування емпатії у дітей молодшого шкільного віку	28
Дружиніна Інна Анатоліївна, Парчук Т. Сімейні цінності : сучасний погляд.....	31
Зіборов Людмила Корекція тривожності методами когнітивно-поведінкової терапії у родинах військовослужбовців	33
Ковалик Олександра Шляхи інтенсифікації англійськомовного освітнього простору в українській школі як вияв євроінтеграційних процесів.....	35
Копилова Олена Психологічний супровід відхилень нервово-психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку	38
Климчук Ілона Діагностичний аспект вивчення особливостей емоційної студентів у період кризи	39

Краля Катерина Вимірювання самоефективності дорослих українців	42
Лицюк Анастасія Особливості формування самооцінки в підлітковому віці	45
Малець Катерина, Широких Анастасія Застосування ігрових методів корекції мовлення дітей із фонетико-фенематичним недорозвинення мови.....	48
Машук Ольга, Широких Анастасія Економічні, екологічні та педагогічні аспекти національної самосвідомості та її формування	52
Мовчко Олег Неконструктивні аспекти копінг-стратегій у студентів в сучасних реаліях.....	54
Наумович Світлана Особливості само сприйняття жінок молодого віку у контексті використання соціальних мереж	57
Павловська Катерина Особливості комунікативного розвитку дітей старшого дошкільного віку	59
Подляшук Олеся Діагностичні засади вивчення психологічних особливостей емоційного вигорання педагогів	62
Попко Олександр Чинники емоційного вигорання у працівників органів внутрішніх справ.....	64
Савчук Валерія Поняття «Психологічне здоров'я особистості» у сучасному науковому осмисленні	66
Сербін О.В., Парашак С. Осмислення молоддю сучасності з позиції вічних цінностей у творі власного авторства «З партитури майдану».....	68
Степанський Ян, Безлюдна Валентина Молодіжні наративи у сфері інтимних стосунків	71
Тадєєв Гордій Психологічні особливості комунікативної культури фахівців торговельної сфери.....	73
Федяк Ольга Опанасюк Ірина Вплив стилю сімейного виховання на розвиток самооцінки підлітка	76
Шоцька Марина Арттерапія як метод гармонізації емоційного стану особистості	77

Частина 2.

ЛІТЕРАТУРНИЙ КРЕАТИВ: «СТУДЕНТСЬКИЙ ДАРУНОК УКРАЇНСЬКИМ ДІТЯМ» (авторські казки)

Бондарчук Анна Фея та ворогуючі королівства	81
Демчинська Василина Казка про інструменти душі	82
Дець Юлія Як лисичка Лідочка перемогла свій страх	83

Лавор Софія Казка про Сонячний Промінчик. Відкрий своє сяйво	84
Манзирєва Яна Історія двох сестер. Казка про Асертивність і Конформізм.....	85
Мельник Анастасія Віра в перемогу	86
Несенчук Аліни Безпека у серцях.....	87
Сірман Вікторія Казка про маленького хлопчика у великому світі	88
Тітарчук Вікторія Захоплюючий шлях до Дружби: Психокорекційна казка про подолання самотності	89